

Μακεδονικά

Τόμ. 16, Αρ. 1 (1976)

Ελληνο-σερβικό ιστορικό συμπόσιο Καβάλας (7-10 Νοεμβρίου 1976)

Ιωάννης Α. Παπανδριανός

doi: [10.12681/makedonika.648](https://doi.org/10.12681/makedonika.648)

Copyright © 2015, Ιωάννης Α. Παπανδριανός

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπανδριανός Ι. Α. (1976). Ελληνο-σερβικό ιστορικό συμπόσιο Καβάλας (7-10 Νοεμβρίου 1976). *Μακεδονικά*, 16(1), 361–363. <https://doi.org/10.12681/makedonika.648>

τές ἀναφέρουν συχνά τὰ πολλά δῶρα τοῦ Νείλου στὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη¹. Τὸ γράμμα τοῦ Νείλου μὲ τὸν κατάλογο τῶν δώρων στὸν V. A. Korobov, ποῦ ἐτοιμαζόταν νὰ πᾶ στὴν Κωνσταντινούπολη, δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸ N. P. Lihačev².

β) Ἄλλο κείμενο τοῦ Νείλου, στὴ ρωσικὴ γραμματεία, εἶναι ἓνα γράμμα λειτουργιολογικοῦ περιεχομένου. Τὸ γράμμα αὐτὸ τὸ ἔστειλε ὁ Νείλος ἢ στὸν Georgij Dimitrievič³ ἢ στὸν Jurij Tjutin «Ἑλληνα καὶ συγγενὴ του»⁴, καὶ ἀναφέρεται στὴν ὕψωση τοῦ Ἄρτου τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου⁵.

γ) Τὸ τελευταῖο κείμενο ἀπὸ τὰ γνωστὰ τοῦ Νείλου εἶναι ἓνα γράμμα του στὸ γιὸ τοῦ ἡγεμόνα, τὸ Jurij Ivanovič. Ὁ Jurij Ivanovič (1480-1536) εἶναι ὁ δεῦτερος γιὸς τοῦ ἡγεμόνα Ἰβάν Γ' καὶ τῆς Ζωῆς-Σοφίας Παλαιολογίνας⁶ καὶ εἶχε, σὺν πρίγκηπας, τὴ διοίκηση σὲ τέσσερις περιοχὲς (Dmitrovskij, Zvenigorodskij, Kašinskij καὶ Uglickij), ποῦ μιὰ ἀπὸ αὐτὲς ἦταν στὴν ἐπαρχία τοῦ ἐπισκόπου Νείλου. Τὸ γράμμα τοῦ Νείλου πρέπει νὰ εἶναι ἀπάντηση σὲ γράμμα τοῦ Jurij Ivanovič, ποῦ δὲ βρέθηκε ὡς σήμερα, στὸν ἐπίσκοπο. Ὁ Jurij Ivanovič στὶς φροντίδες του νὰ χτίσῃ μιὰ ἐκκλησία ἔμαθε ὅτι ἔπρεπε ἕνας ἐργάτης καὶ σκοτώθηκε μέσα σ' αὐτήν. Ὁ πρίγκηπας τότε ἀπευθύνθηκε στὸν ἐπίσκοπο μὲ δύο ἐρωτήσεις: 1) νὰ γίνουν τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας, ὅταν μέσα σ' αὐτὴ σκοτώθηκε κάποιος; καὶ 2) νὰ ψαλῆ νεκρώσιμη ἀκολουθία στὸ σκοτωμένο; Ὁ ἐπίσκοπος Νείλος ἀπάντησε καταφατικὰ καὶ στὶς δύο ἐρωτήσεις τοῦ πρίγκηπα⁷.

Τέλος, τὰ δύο τελευταῖα κείμενα (β καὶ γ), εἶναι πιθανὸ νὰ χρησιμοποιήθηκαν ἀργότερα ἀπὸ τὸ Μάξιμο τὸ Γραϊκό⁸.

Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗΣ

ΕΛΛΗΝΟ-ΣΕΡΒΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΚΑΒΑΛΑΣ (7-10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1976)

Τὸ Ἰδρυμα Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὸ Βαλκανιολογικὸ Ἰνστιτούτο τῆς Σερβικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Βελιγραδίου διοργάνω-

1. «Spiski vладыki Tverskogo Nila, čto poslan byl k patriarhu v v Car'gorod». Στὰ Akty sobrannye... Arheografičeskoj ekspedicej, T.I, St. Peterburg 1836, σ. 339. Πρβλ. καὶ N. P. Lihačev, Paleografičeskoe značenie bumažnyh vodžanyh znakov, μέρος I, St. Peterburg 1899, σ. XXX-XXXII. V. S. Ikonnikov, Opyt russkoj Istoriografii, μέρος II, βιβλίο 2, Κίεβο 1908 [=Βλ. καὶ τ. II, στὴ φωτομηχανικὴ ἀνατύπωση τῶν ἐτῶν 1891-1908, Osnabruck, Otto Zeller, 1966], σ. 995. S. M. Solov'ev, Istorija Rossii s drevnejših vremen, βιβλίο III, Μόσχα 1960, σ. 333-334.

2. N. P. Lihačev, ὀ.π., σ. XXX-XXXII.

3. N. Nikol'skij, Materialy dlja istorii drevnerusskoj duhovnoj pis'mennosti, 3: Poslanie Nila, episkopa Tver'skogo, k nekoemu vel'moze Georgiju Dmitrievicu o vozdvizenii Presvjatyja i o artose, «Hristianskoe Čtenie» 1909, σ. 1115-1119.

4. V. S. Ikonnikov, ὀ.π., σ. 460.

5. N. Nikol'skij, ὀ.π.

6. Ὁ πρῶτος γιὸς τους, ὁ Βασίλειος Δ', διαδέχτηκε τὸν Ἰβάν Γ' στὸ θρόνο τῆς Μόσχας (1505-1534).

7. Τὸ κείμενο στὰ σλαβονικὰ βρίσκεται στὴ Μόσχα, στὸ Central'nij Gosudarstvennii Arhiv Drevnih Aktov, τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ, στὴ Συλλογὴ Mazurin, Φ. 196, ἀριθ. 642, ff 349-350 καὶ δημοσιεύτηκε ἀπὸ τὴν V. G. Brjusova, ὀ.π., σ. 186-187.

8. Πρβλ. V. G. Brjusova, ὀ.π., σ. 182 καὶ 184.

σαν από τις 7 ως τις 10 Νοεμβρίου του 1976 στην Καβάλα το πρώτο κοινό επιστημονικό Συμπόσιο με θέμα «Η συνεργασία Έλλήνων και Σέρβων κατά τους άπελευθερωτικούς τους αγώνες, 1804-1830».

Τά οργανωτικά θέματα του Συμποσίου ανέλαβε μία επιτροπή, που την άποτελοΰσαν οι έξης: Πρόεδρος, ο Καθηγητής Δ. Δελιβάνης. Άντιπρόεδρος, ο Άκαδημαϊκός V. Čubriloνιέ. Γενικός Γραμματέας, ο Διευθυντής του Ι.Μ.Χ.Α. Κ. Μητσάκης, Ταμίας, ή Όλγα Παναγιωτίδου. Μέλη, ο Έπιστημονικός Συνεργάτης του Ι.Μ.Χ.Α. Ι. Παπαδριανός και ο Έπιστημονικός Συνεργάτης του Βαλκανιολογικού Ίνστιτούτου του Βελιγραδίου D. Antojnιjeνιέ.

Η επίσημη έναρξη του Συμποσίου έγινε την Κυριακή, 7 Νοεμβρίου, τὸ πρωί. Χαιρετισμούς πρὸς τοὺς συνέδρους άπήύθυναν ο Ύπουργὸς Βορείου Ἑλλάδος, οί Ἐκπρὸσωποι τῶν δυὸ Ἰδρυμάτων, ὁ Ἐκπρὸσωπος τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν, καθὼς καί ὁ Νομάρχης καί ὁ Δήμαρχος Καβάλας. Μετὰ τὴν επίσημη έναρξη τοῦ Συμποσίου, οί συνέδροι έπισκέφθηκαν τὸν άρχαιολογικό χῶρο τῶν Φιλίππων, ὅπου τοὺς ξενάγησε ὁ Καθηγητής Σ. Πελεκανίδης καί ὁ Ἐπιμελητής Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καί Θράκης Χ. Μπακιρτζής.

Οί άνακοινώσεις έγιναν τὴ Δευτέρα, Τρίτη καί Τετάρτη, δηλαδὴ στις 8, 9 καί 10 Νοεμβρίου. Τά θέματα, στὰ ὅποια άναφέρθηκαν οί ένδιαφέρουσες άνακοινώσεις τοῦ Συμποσίου, ήταν τὰ έξης:

1. Σχέσεις Ἑλλήνων καί Σέρβων πρὶν ἀπὸ τις έπαναστάσεις (πολιτικές καί οικονομικές σχέσεις, Θούρια τοῦ Ρήγα Φεραίου στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Novi Sad, άυστριακά έγγραφα γιὰ τὸν Πρωτομάρτυρα αὐτὸν κ.λ.).

2) Ἡ πρώτη σερβική έπανάσταση 1804-1813 καί οί Ἑλληνες (ή συμμετοχὴ τῶν Μακεδόνων καί τῶν άλλων Ἑλλήνων τοῦ Σεμλίνου στὴν έπανάσταση, ὁ Καραγιώργης καί ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία, ιστορικές μαρτυρίες γιὰ τὴν πρώτη σερβική έπανάσταση κ.λ.

3) Σχέσεις Ἑλλήνων καί Σέρβων κατὰ τὴν περίοδο 1815-1821 (ή δημιουργία τῆς αὐτονομῆς ἡγεμονίας τῆς Σερβίας, ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία καί οί έπαφές τῆς με τοὺς Σέρβους, τὰ σχέδια τοῦ ἡγεμόνα Miloš Obrenović γιὰ τὴ σερβοελληνική συνεργασία, μιὰ άνέκδοτη ελληνική έπιστολὴ γιὰ τὴ δεύτερη σερβική έπανάσταση κ.λ.).

4) Σχέσεις Ἑλλήνων καί Σέρβων κατὰ τὴν ελληνική έπανάσταση 1821-1830 (ή συμμετοχὴ τῶν Σέρβων καί τῶν Μαυροβονίων στὴν ελληνική έπανάσταση, ἡ πολιτικὴ τοῦ Σέρβου ἡγεμόνα Miloš Obrenović έναντι τῆς έπανάστατημένης Ἑλλάδος, ἡ εξέγερση τῶν Σέρβων ὡς παράδειγμα γιὰ τὴν ελληνική έπανάσταση τοῦ 1821 κ.λ.).

5) Οί έκκλησιαστικές σχέσεις Σέρβων καί Ἑλλήνων κατὰ τὸ 19ο αἶωνα.

6) Ἡ άπήχηση τῶν ιστορικών γεγονότων τῆς περιόδου 1804-1830 στὸν τύπο καί στὴ λογοτεχνία τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Σερβίας, καί

7) Ὁλογραφικά στοιχεία ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν έπανάστατημένων Ἑλλήνων καί Σέρβων.

Παραθέτομε πιδ κάτω τις εισηγήσεις με τὴ σειρά πὸ άνακοινώθηκαν. Ἡ λέξη *σερβ.* μέσα σὲ παρένθεση, πὸ βρίσκεται στὸ τέλος τοῦ τίτλου ὀρισμένων άνακοινώσεων, σημαίνει ὅτι οί άνακοινώσεις αὐτὲς έγιναν στὴ σερβοκρατικὴ γλώσσα: Α. Β α κ α λ ο π ο ὕ λ ο υ, Ἡ ἔθνική εξέγερση τῶν Σέρβων ὡς παράδειγμα γιὰ τὴν ελληνική έπανάσταση τοῦ 1821. Π. Ἐ ν ε π ε κ ι ὀ δ η, Ἡ άνάγκη μιᾶς διπλωματικῆς έκδόσεως τοῦ συνόλου τῶν άυστριακῶν εγγράφων γιὰ τὸν Ρήγα Βελεστινλή. Κ. Β α β ο ὕ σ κ ο υ, Ἐκκλησιαστικαί σχέσεις Σέρβων καί Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὸν 19ο αἶωνα. Σ. Γ α ν γ ι λ ο ν ι έ, Οί καταγόμενοι ἀπὸ τὴ Μακεδονία Ἑλληνες καί Κουτσόβλαχοι έμποροι τοῦ Σεμλίνου καί ἡ πρώτη σερβική έπανάσταση (σερβ.). V. Κ ρ ε σ τ ι έ, Ἡ άπήχηση τῆς ελληνικῆς έπανάστασης στὴ σερβική λογοτεχνία (σερβ.). Σ τ. Π α π α δ ο π ο ὕ λ ο υ, Τὸ «Γενικὸν Σχέδιον» τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καί οί έπαφές με τοὺς Σέρβους. D. Κ η ε ζ ε ν ι έ, Ὁ Μέντερινχ

καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις 1821-1829 (σερβ.). Α. Βρανούση, Θεοῦρια τοῦ Ρήγα καὶ τοῦ Εἰκοσιένα σὲ δύο χειρόγραφα τοῦ Novi Sad. Ἑλληνικά κείμενα καὶ σερβικὲς μεταφράσεις ἀπὸ τὰ κατάλοιπα τοῦ Jovan Sterija Popović. Ε. Πρωτοψάλτη, Σέρβοι καὶ Μαυροβούνιοι φιλέλληνες κατὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. D. Antonijević, Οἱ ἐνδυμασίες τῶν Σέρβων καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπαναστατῶν (σερβ.). V. Stojančević, Τὰ σχέδια τοῦ ἡγεμόνα Miloš Obrenović γιὰ τὴ σερβοελληνικὴ συνεργασία ἐναντίον τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας (σερβ.). Σ. Λουκάτου, Σέρβοι, Μαυροβούνιοι καὶ Βόσνιοι μαχητὲς τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας 1821-1829. D. Lukáč, Ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία καὶ ὁ Καραγιώργης (σερβ.). Β. Σφύρορα, Ἄγνωστοι εἰδήσεις γιὰ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τοῦ 1807 στὴν Ἑλλάδα. I. Παπαδριανός, Ἡ «Ἱστορία τῶν Σλαβο-Σέρβων» τοῦ Καστοριανοῦ Τριανταφύλλου Δούκα καὶ ἡ σημασία τῆς γιὰ τὴν πρώτη σερβικὴ ἐπανάστασι. M. Stojanović, Ἐπαναστατικὰ τραγούδια τῶν χαϊδούκων, τῶν κλεφτῶν καὶ τῶν Σουλιωτῶν (σερβ.). Κ. Σβολόπουλου, Ὁ ἑλληνικὸς τύπος ἀπέναντι στοῦ σερβικῶ πρόβλημα, 1804-1830. K. Džambozovski, Οἱ Ἕλληνες στὴν πρώτη σερβικὴ ἐπανάστασι (σερβ.). Α. Ἀγγελοπούλου, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ χειραφέτησις τῆς Σερβικῆς Ἡγεμονίας: Συμβολὴ εἰς τὰς πνευματικὰς σχέσεις Ἑλλήνων καὶ Σέρβων κατὰ τὴν περίοδον 1823-1833. Α. Καρανάση, Μία ἀνέκδοτη ἑλληνικὴ ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸ Novi Sad ἀναφερόμενη στὴ δευτέρη σερβικὴ ἐπανάστασι (1815). Γ. Βούρη, Γεώργιος Παπάζογλου: Ἐνας Ἡπειρώτης στὴν ὑπηρεσίᾳ τοῦ Σέρβου ἡγεμόνα Miloš Obrenović.

Στὸ τέλος ὁ Πρόεδρος τοῦ I.M.X.A., Καθηγητῆς Δ. Δελιβάνης, ἔκανε ἀνασκόπησι τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμποσίου.

Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου
τοῦ Αἴμου

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΠΑΠΑΔΡΙΑΝΟΣ

ΔΥΟ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΟΧΩΡΟΥΔΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Δημοσιεύομε παρακάτω δύο ἐγγράφα, ἀνέκδοτα ἀπὸ ὅσο γνωρίζομε, ποῦ μᾶς παρέχώρησε ὁ κ. Σωτήριος Τόλης, κάτοικος Νεοχωροῦδας Θεσσαλονίκης. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια πρόκειται γιὰ ἀντίγραφα δύο ἐπιστολῶν: 1) «...τῶν ἐγκριτοτέρων τοῦ χωριοῦ Νεοχωροῦδα, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1888» πρὸς τὸν μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, καὶ 2) τῆς Μουχταροδημογεροντίας τοῦ ἴδιου χωριοῦ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως.

Στὴν πρώτη ἐπιστολὴ οἱ ἐγκριτότεροι κάτοικοι τῆς Νεοχωροῦδας παρακαλοῦν τὸν μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, νὰ μὴ χειροτονήσῃ ἱερέα τὸν Ἀντώνιο, γιὸ τοῦ κουτζάμπαση Χρήστου Οὐζούν, γιὰ τὸ Ἀντώνιος αὐτὸς «ὑπάρχει ἀμαθῆς» στὰ τῆς θρησκείας, εἶναι γιὸς «τοσοῦτον ἀδίκου πατρὸς» καὶ ἀκόμα θέλει νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ἱερωσύνη μὲ χρήματα.

Μὲ τὴ δευτέρη ἐπιστολὴ ἡ Μουχταροδημογεροντία τῆς Νεοχωροῦδας προσφεύγει τὸ 1907 «πρὸς τὴν Μητέρα Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν» καὶ παρακαλεῖ «θερωδὸς καὶ μετὰ δακρῶν νὰ περιφουρήσῃ τὰ δίκαιά» τῆς, γιὰ τὴ τουρκικὴ διοίκησι ζητεῖ τὰ κλειδιά τῆς ἐκκλησίας, γιὰ νὰ τὰ παραδώσῃ στοὺς σχισματικούς, ποῦ ἀριθμητικὰ ὑστεροῦν κατὰ πολὺ τῶν ἑλληνοφρόνων κατοίκων τοῦ χωριοῦ. Εἶναι συγκινητικὴ ἡ σθεναρὴ ἀντίστασι—γνωρίμη ἄλλωστε σ' ὀλόκληρη τὴν Μακεδονία τὴν ἐποχὴ αὐτὴ—τῶν κατοίκων τῆς Νεοχωροῦδας νὰ κρατήσουν τὴν ἑλληνικότητά τους καὶ τὴ θρησκεία τῶν πατέρων τους.

1

Παναγιώτατε Δέσποτα

Ἐξαιφνης ἀκούομεν ὅτι τινες τῶν χυδαίων τοῦ χωριοῦ μας σννενοῦμενοι μετὰ τοῦ ὁμοίου αὐτῶν Κουτζάμπαση κυρίου Χρήστου Οὐζούν ἐλθόντες εἰς τὴν I. Μητρόπωλιν ζητοῦσαν